

Els nostres aucells

Falcó marí o de la Reina, i també del Bosc...

Jaume Bonnin

És, l'observació d'uns falcons realitzant vols impossibles baix imperiosos espadats i caçant en grup petits ocells migrants damunt la mar, un dels moments més increïbles que es poden viure a la nostra illa, concretament al nord.

Estem parlant del Falcó Marí, també conegut com Falcó de Ribera (Pollença), Falcó Mosquer (Escorca), Falquinyol (Campanet), Falcó Negre (Cabrera) i també Falcó de la Reina en referència al seu nom llatí *Falco eleonora* dedicat pel seu

descriptor a la reina Eleonora d'Arborea que, segons consta en un document del segle XVI, va protegir l'espècie a aquella illa (deu ser un dels primers casos que una autoritat protegeix a una espècie sense interessos cinegètics o cetrers). Es tracta d'una espècie extraordinària, tant pel que fa a la seva aparença com al seu cicle vital.

El Falcó Marí és d'una mida entre la del Falcó Pelegrí i del Falcó Torter amb la cua llarga i les ales fines, la longitud del mascle és de 35

Poll de falcó marí, al niu. Foto: J. Bonnin

cm. i la de la femella de 45 cm (sempre majors en els rapinyaires). L'envergadura oscil·la entre 89 i 100 cm i el pes entre 350 i 450 g. Té dues fases de coloració de plomatge independentment del sexe i edat: clara i obscura. La fase clara és una mica variable i subdivisible i és la més freqüent amb una proporció de 4 falcons clars per 1 de fosc. El disseny és el típic de falcó amb el dors terrós-grisenc fosc, amb el cap i galtes (bigoti) quasi negre i les parts inferiors blanc-crema amb un llistat negre absent al pit i el ventre vermellós; la intensitat i extensió del llistat proporciona molta variabilitat d'individus. La fase fosca presenta un plomatge negre més o manco uniforme (també hi ha variabilitat de plomatges però és més escassa que als clars). Les potes i la cera són grocs al mascle i lleugerament verdoses a la femella.

La seva àrea de cria és el mediterrani, d'est a oest, i algunes zones de la costa atlàntica de Marroc i Canàries. És un gran migrador que hiverna a Madagascar i a zones de l'Àfrica oriental. La població mundial s'estima entre 4.500 a 8.000 parelles i la Balear en unes 800 parelles. A les illes cria a Mallorca, Eivissa, Cabrera, sa Dragonera, es Vedrans i Tagomago. Al cens efectuat al 2004 es contaren 1.257 individus, només a Mallorca en foren 580.

És per abril quan arriben a les nostres costes, després del llarg viatge des dels quarters d'hivernada a l'Índic a través de la Mar Roja i creuant la Mediterrània. És una espècie gregària que nidifica en colònies a espadats de la costa i a illots abruptes.

En aquest temps comencen a

Falcó marí de la forma clara. Foto: S. Torrens

ocupar els seus territoris de cria. En un principi, alguns individus s'alimenten a la costa d'aus migratòries del pas prenupcial (sud-nord), al poc temps és fàcil trobar-los per l'interior de Mallorca caçant libèl·lules i coleòpters combinant vols àgils i ràpids amb lents, planant com un xoriguer. Tot un espectacle observar com un estol de desenes de Falcons cacen formigues voladores o altres insectes minúsculs, pegant una urpada al aire, amb un aleteig brusc, e immediatament duent-se l'urpa al bec. Un bon lloc per observar-los és a S'Albufera i S'Albufereta.

Per juny, les falcies recent sortides del niu són la seva principal i escorredissa presa i els falcons han de demostrar una agilitat i eficàcia extraordinària per caçar-les.

El mes de juliol comença la reproducció, passen més temps a les colònies i són més gregaris. Realitzen vols nupcials en cridaners grups, s'encalquen a gran velocitat, es llancen en picats de vertigen cap a la mar... a vegades la femella, quan hi va el mascle, es dóna la volta durant uns segons i casi es toquen amb les urpes.

És un ocell cridaner, principalment quan caça o qualche intrús s'apropa a la colònia, la veu es un estrident ¡kíí kíí kíí ¡kieí kieí kieí!. No fan un niu pròpiament dit sinó que posen els ous directament enterra,

preferentment a una bauma, cova o baix una pedra on estan més protegits del sol i la pluja, de vegades ja sigui per falta de un lloc millor o inexperiència posen directament a una represa. La posta és de 1 a 3 ous (qualque cas de 4) i és produeix als darrers dies de juliol i primers d'agost. La coloració dels ous sol ser de un fons d'un ocre clar (que pot arribar fins al blanc) esquitxat amb petites taques marrons. La femella, amb ajuda esporàdica del seu company, les cova durant 28 dies. A finals d'agost i principis de setembre neixen els polls. A las Balears, el 58% dels

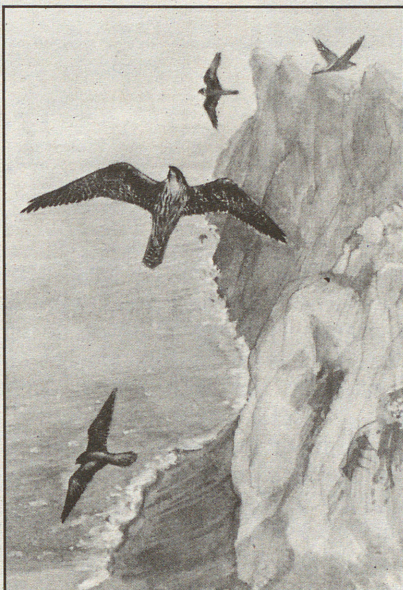

Falcó marí de la forma fosca. Foto: J.R. Jurado

ous posats tenen èxit i arriben a volar els polls.

La reproducció del Falcó de la Reina és tardana en comparació amb les altres espècies que normalment a principis d'estiu els polls volen i es deu a la seva especialització; l'eclosió coincideix amb el moment en què el pas migratori post-nupcial (nord-sud) de molts ocells es més nombrosa, i per tant, la caça és abundant. Adapta el seu cicle biològic a l'època en què poden obtenir més i amb menys esforç, l'aport energètic per surar la pollada. Les colònies estan orientades a l'oest o nord-oest (a excepció de Cabrera), direcció per on arriben els migrants, procedents d'Europa. Alguns d'aquests migrants, amb mala sort, es trobaran amb un estol de foscos falcons aguantant-los just a punt d'arribar a la costa de la Serra de Tramuntana. La caça del Falcó Marí sovint és en grup; un es precipita sobre una presa, d'altres l'acompanyen i es van rellevant en una agitada persecució on l'ocell intenta fugir-se'n volant arran d'aigua. Si la espectacular persecució acaba amb èxit per un dels Falcons, aquest no ho compartirà i ràpidament transportarà la menjua al penyal on la seva parella la repartirà entre els criadors pollats.

Els desplomaders, devora del niu, són un bon lloc per estudiar la migració, es poden detectar un munt d'espècies que passen i que són del gust del Falcó. La dieta es variada: de puputs a enganyapastors, guatlles, formiguers, oriols, coablanques, tords, ropits, ulls de bou... si el pas és escàs o simplement es posen a tir no manca qualche papallona com l'esfinx de la calavera.

Falcons marins a un penya-segat.

Dibuix: V. Sastre

Els polls han de créixer aviat, en poc temps han de ser capaços de volar i d'haver acumulat greix, això és, tenir energia per a principis de novembre deixar la serra i partir amb els adults a un llarg viatge al tròpic, al sud de l'equador.

Curiosament, a Madagascar, el nostre Falcó Marí habitant a l'abrupta costa i lligat a la mar, es converteix amb Falcó del Bosc, on caça insectes arran de les copes de l'exuberant vegetació.